

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יום ב' דחג השבועות, ה'תשכ"ז

חלק ג – יו"ל לשי"פ שלח, ט"ז סיון, ה'תשע"א

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ואחת לבריאה

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ שלח, ט"ז סיון הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק שלישי מהתוועדות יום ב' דחג השבועות ה'תשכ"ז, הנחה בלתי מוגה — (חלק ראשון י"ל לש"פ נשא, חלק שני לש"פ בהעלותך וחלק רביעי ואחרון י"ל אי"ה לקראת ש"פ קרח).

*

בתור הוספה — כמה מכתבים (תדפיס מכרכי "אגרות-קודש — מילואים" מהשנים תרפ"ה-ה'תשל"ה, שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יום הבהיר י"א סיון, ה'תשע"א (ופרצת),
מאה ואחד עשר שנים לנישואי כ"ק הרה"ק וכו' ר' לוי יצחק והרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה ז"ל
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2011 by

LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610 • Fax. (206) 666-1770

E-mail: info@lahak.org • Internet: <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5771 • 2011

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

Tel. (718) 604-2610 Fax. (206) 666-1770

נדפס בסיוע ולזכות בנימין בן חדוה ומשפחת פדרמן ולזכות אמם חדוה בת לאה רייזל

יט. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה וירד הוי' על הר סיני.

* * *

כ. דובר לעיל אודות ג' הענינים שישנם בחג השבועות: (א) זמן מ"ת, שבו ניתנה התורה כולה, (ב) המסופר בתושבע"פ שבעצרת מת דוד, (ג) מנהגם של ישראל שנמסר מדור לדור אודות ההילולא של הבעש"ט. ונמצא, שבחג השבועות ישנם ג' ענינים הקשורים עם תושב"כ, תושבע"פ ומנהגן של ישראל.

וכיון שג' ענינים אלו באים ביום אחד, הרי מובן, שיש שייכות מיוחדת ביניהם, כי, מיסודי התורה, שאפילו בעולם אין דבר שהוא "במקרה", וכמ"ש הרמב"ם בהל' תעניות¹⁵⁰ בפירוש מ"ש¹⁵¹ "והלכתם עמי בקרי", ש"יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו וצרה זו נקרה נקריה כו".

וכמובן גם בשכל הפשוט לכל מאמין, ובפרט לבנ"י שהם "מאמינים בני מאמינים"¹⁵² — דכיון ש"הוי' אחד", בד' רוחות העולם ולמעלה ולמטה¹⁵³, והכל בטל להוי' אחד, הרי לא יתכן שישנו ענין בעולם בלי ידיעתו ית' ח"ו, שנמצא בכל זמן ובכל מקום, כך, שלא יתכן שיהי' ענין של "מקרה".

הענין של השגחה פרטית נתחדש אמנם ע"י הבעש"ט¹⁵⁴, אבל באמת הי' גם לפניו, שהרי כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ניתן למשה מסיני, אלא שנתגלה רק לאחר משך זמן, ועד אז הי' בהעלם¹⁵⁵, וכפי שמצינו שהיו חוקרי ישראל שסברו¹⁵⁶ שהשגחה פרטית היא רק על כללות המין, ולא על אישי המין, חוץ ממין המדבר, ובפרט בני"י, ואח"כ נתגלה ע"י התלמיד ותיק, הבעש"ט, שיש השגחה פרטית על כל פרט ופרט, ולא רק בנוגע למין המדבר, אלא אפילו בנוגע לדומם.

ולהעיר גם ממה שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁵⁷ בנוגע להמאסר בשנת תרפ"ז,

— שבשנה זו ימלאו ארבעים שנה מאז, ולכן צ"ל הענין ד"בן

(150) פ"א ה"ג.
 (151) בחוקתי כו, כז.
 (152) שבת צז, א.
 (153) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סס"א ס"ו. פרטית" — אג"ק ח"א ע' קסט ואילך.
 (154) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סס"א ס"ו. פרטית" — אג"ק ח"א ע' קסט ואילך.
 (155) ראה תו"מ — רשימת היומן ע' וש"נ.
 (156) ראה תו"מ — רשימת היומן ע' וש"נ.
 (157) ראה תו"מ — רשימת היומן ע' וש"נ.
 (158) ראה כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט) שיב. וש"נ.
 בהוספות סקע"ט ואילך. וש"נ.

ארבעים לבינה¹⁵⁸, בכל הקשור להליכה "בדרך ישרה אשר הורנו מדרכיו ונלכה באורחותיו נס"ו" (כהלשון באגה"ק¹⁵⁹) —

שבר"ה שלפני המאסר, נדבר בתוך המאמר ענין שיטת הבעש"ט אודות השגחה פרטית שהוא גם בדצ"ח ובכל פרט ופרט וכו' (אפילו בנוגע לעלה המתגלגל ע"י רוח או ע"י רגלי בהמה), אף שלא הי' שייך להמשך המאמר (לא לפניו ולא לאחוריו). וסיים: לולי זאת, איני יודע אם הייתי יכול "דורכטרָאָגן" (לסבול יסוריו ולצאת מן) המאסר (והיינו, שענין זה סייע לו "דורכטרָאָגן" את המאסר — מצד הידיעה שכל פרט הוא בהשגחה פרטית, ועאכו"כ שכן הוא בנוגע להמאסר).

וככל הענינים שבתורת החסידות שישנם בפירוש או עכ"פ ברמז גלוי גם בנגלה¹⁶⁰ — כן הוא גם בענין דהשגחה פרטית:

ידועה¹⁶¹ הראי' שהביא רבינו הזקן בתור "תשובה ניצחת" על השאלה היכן הוא המקור בנגלה דתורה על הענין של השגחה פרטית גם על פרטי המין — מדברי הגמרא במסכת חולין¹⁶²: "ר' יוחנן כי הוה תזי שלך (עוף השולה דגים מן הים), אמר, משפטיך¹⁶³ תהום רבה", "שזמנתה שלך לשפוט ולעשות נקמתך בדגת הים להמית המזומנים למות", והיינו, שיש "משפט" איזה דג ישלה ה"שלך" מן הים, ומזה מוכח שיש השגחה פרטית גם על דג פרטי.

וכן בנוגע לקשר והשייכות של כמה ענינים שבאים באותו יום, שיש לזה מקור בנגלה דתורה — בדברי הגמרא¹⁶⁴: "מגלגלין זכות ליום זכאי" (ועד"ז בצד ההפכי), ולא רק בנוגע למאורעות שמסופרים בתושב"כ, אלא גם בנוגע לאופן ההנהגה בפועל — "הלכך (משום דאמר לעיל מגלגלין כו') בר ישראל דאית לי' דינא בהדי נכרי .. לימצי נפשי באדר כו'"¹⁶⁵.

ומכל זה מובן בנוגע לג' הענינים הנ"ל בחג השבועות שבאים יחד — שיש שייכות ביניהם, ויש ביניהם נקודות משותפות, וכמשנת"ל כמה פרטים בזה¹⁶⁶.

ויש עוד נקודה משותפת בין ב' ענינים הנ"ל — ענין האחדות שישנו הן במ"ת, הן אצל דוד המלך והן אצל הבעש"ט, כדלקמן.

(162) סג, א ובפרש"י.

(163) תהלים לו, ז.

(164) תענית כט, א. וש"נ.

(165) שם ריש ע"ב (ובתוד"ה אמר).

(166) ראה גם לקר"ש ח"ח ע' 35 ואילך.

(158) אבות ספ"ה.

(159) סז"ך (קמו, א).

(160) ראה גם

(161) ראה תו"מ ח"ח ע' 198. ע' 211.

וש"נ.

כא. ענין האחדות — בתורה:

איתא במדרש¹⁶⁷ — בביאור הטעם שהקב"ה המתין עם מ"ת עד שי"ב בחודש השלישי גו' באו מדבר סיני ויחן שם ישראל גו'¹⁶⁸ — ש"בכל המסעות . . נוסעים במחלוקת וחונים במחלוקת", ורק כאשר "ויחן שם ישראל", "כאיש אחד בלב אחד"¹⁶⁹, "אמר הקב"ה, הואיל . . ונעשו חני' אחת, הרי השעה שאתן להם את תורתי".

וכן איתא במדרש¹⁷⁰ שאילו היו ישראל ששים ריבוא חסר אחד לא היתה ניתנת התורה, והיינו, שאפילו אם הי' חסר יהודי שנמצא בדרגא הכי פחותה בין בני", כמו נושא פסל מיכה¹⁷¹, לא היתה ניתנת התורה, ח"ו, אפילו למשה רבינו!

והענין בזה — שהתורה אינה ענין פרטי, לא מצד הלומד, לא מצד התורה עצמה, וגם לא מצד הקב"ה.

האחדות שבתורה — מצד הלומד:

אע"פ שלימוד התורה צריך להיות בהעמקה הכי גדולה, ולא די בכך, אלא צריך "ללמוד וללמוד לשמור ולעשות ולקיים"¹⁷², ולולי זאת, חסר בקיום מצות תלמוד תורה, מ"מ, חייב כל אחד מישראל בלימוד התורה, וכמארז"ל¹⁷³ "לעולם יעסוק אדם בתורה אפילו שלא לשמה", וכפי שפוסק רבינו הזקן¹⁷³ שקאי גם על מי ש"אינו מקיים מה שלומד . . ועליו אמר הכתוב¹⁷⁴ ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי וגו'", ולא עוד אלא שמוסיף¹⁷⁵ ש"גם הרב . . צריך להכניס את עצמו לבית הספק כו", וטעם הדבר — לפי שהתורה מקיפה וחודרת את כל בני", מ"ראשיכם שבטיכם" עד "חוטב עציך" ו"שואב מימיך", וכל אחד הוא לא רק פרט בפני עצמו, אלא נוגע לכללות התורה, כאמור, שאילו הי' חסר אפילו אחד, לא היתה התורה ניתנת כלל.

האחדות שמצד התורה עצמה:

התורה נחלקת אמנם לחמשה חומשי תורה, מסכתות וברייתות כו', כמארז"ל¹⁷⁶ "ששים המה מלכות"¹⁷⁷ אלו ששים מסכתות, ושמונים פלגשים אלו הברייתות, ועלמות אין מספר אלו ההלכות שהן מימרות האמוראים,

(173) הל' ת"ת פ"ד ה"ג.

(174) תהלים נ, טז.

(175) בקו"א סק"א.

(176) כ"ה בתו"א שמות מט, ב ואילך.
לקו"ת שה"ש מ, ב ואילך. וראה שהש"ר עה"פ.

(177) שה"ש ו, ח.

(167) ויק"ר פ"ט, ט. דא"ז פ' השלום.

וראה גם תנחומא (באבער) יתרו ט.

(168) יתרו יט, א"ב.

(169) פרש"י עה"פ. וראה מכילתא שם.

(170) מכילתא שם, יא. דב"ר פ"ז, ח.

(171) ראה שמו"ר רפכ"ד. וש"נ.

(172) נוסח ברכות ק"ש.

אבל אעפ"כ, כל התורה כולה הו"ע אחד, וכמאמר הרגצ'ובי¹⁷⁸ שכל התורה כולה, מהאות ב' ד"בראשית" עד האות ל' ד"לעיני כל ישראל", היא תיבה אחת ארוכה.

וענין זה מרומז גם בנגלה דתורה — בדברי הגמרא¹⁷⁹ "הוא עמל במקום זה ותורתו עומלת לו במקום אחר", שזה מורה על האחדות שבתורה. ויובן ביותר ע"פ הפתגם הבעש"ט הנ"ל (ס") — וכמובא בכ"מ¹⁸⁰ שהבעש"ט אמרו בשם הרס"ג — העצם כשאתה תופס במקצתו אתה תופס בכולו, וכיון שכל התורה היא אחדות אחת ועצם אחד, הנה גם כשלומדים ענין אחד בתורה תופסים בכולו, ולכן, אף ש"הוא עמל במקום זה" הנה "תורתו עומלת לו במקום אחר".

וכמו"כ ישנו ענין האחדות בנוגע להקב"ה, נותן התורה: איתא במדרש¹⁸¹ שהקב"ה אומר שע"י לימוד התורה — "אותי אתם לוקחים", עצמותו של הקב"ה.

וכן איתא במדרש¹⁸²: "אמר הקב"ה לישראל, מכרתי לכם תורת, כביכול נמכרתי עמה .. משל למלך שהי' לו בת יחידה, בא אחד מן המלכים ונטלה, ביקש לילך לו לארצו וליטול לאשתו, אמר לו, בתי שנתתי לך יחידית היא, לפרוש ממנה איני יכול, לומר לך אל תטלה איני יכול, לפי שהיא אשתך, אלא זו טובה עשה לי, שכל מקום שאתה הולך, קיטון אחד עשה לי שאדור אצלכם, שאיני יכול להניח את בתי. כך אמר הקב"ה לישראל, נתתי לכם את התורה, לפרוש הימנה איני יכול, לומר לכם אל תטלוה איני יכול, אלא בכל מקום שאתם הולכים בית אחד עשו לי שאדור בתוכו כו", והיינו, שהתורה היא ה"חדר" שבו נמצא המלך, הקב"ה, יחד עם בני" — כל בני"י, ללא חילוק כלל.

ולכן, אפילו מי שלא ידע מאי דקאמר, מברך ברכת התורה — "ונתן לנו את תורתו" — בשם ומלכות, והיינו, שגם בנוגע אליו הכניס הקב"ה את עצמותו בתורה, ונתן לו את התורה כולה, באופן ש"כל הנותן בעין יפה הוא נותן" — "מתהום ארעא ועד רום רקיעא" (כדברי הגמרא במסכת ב"ב¹⁸³).

וכיון שענין התורה הוא אחדות, לכן הוצרך להיות הענין דמ"ת

178 ראה תו"מ — רשימת היומן ע' תג. (בנוגע למצוות). וראה תניא פמ"ז. וראה גם וש"נ.

179 סנהדרין צט, רע"ב. וראה גם תו"מ ח"מ ע' 36 ואילך. וש"נ. חכ"ר ע' 113 ואילך.

180 ראה גם תו"מ חל"ב ע' 385. ג. 181 ויק"ר פ"ל, יג. תנחומא אמור יז (183) נג, רע"א. וש"נ. סג, ב.

דוקא כאשר בני"י היו במעמד ומצב של אחדות — "ויחן" לשון יחיד, ודוקא באופן כזה לוקחים תורה על סוף כל הדורות, כדאיתא בפרדר"א²⁰ שכל הנשמות של כל הדורות היו בשעת מ"ת.

ונקודת הענין — שהתורה אינה ענין של פרטים, כי אם כלל אחד — תורה אחת, שניתנה מה' אחד, ל"גוי אחד", בני"י, שגם בהיום למטה בארץ, נשמה בגוף, הרי הם "גוי אחד בארץ"¹⁸⁴, כפי רבינו הזקן¹⁸⁵ שממשיכים הוי' אחד גם בענינים ארציים.

כב. אך עדיין נשאלת השאלה בנוגע לאחדותם של ישראל, "ויחן" לשון יחיד: כיצד יכולה להיות ההתאחדות של נושא פסל מיכה עם משה רבינו (כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁸⁶, שבנוגע לבני"י לא אומרים "להבדיל"?)!

והמענה על זה — שזהו מ"ש "ויחן שם ישראל נגד ההר", הר סיני, והיינו, שכאשר נמצאים אפילו לפי שעה נגד הר סיני, אזי נעשה "ויחן .. ישראל".

אך כיצד מתגלה אצל כל בני"י הענין ד"נגד ההר"? ובכן: בצד הטוב, כאשר הכל מתנהל כשורה — לא רואים זאת בגלוי, כיון שאין כאן מה שיעורר אותו ("אים דערנעמען"); אבל כאשר ישנו ענין הפכי כו' — אזי אפילו קל שבקלים מוסר נפשו על קידוש השם¹⁸⁷, וזאת — ללא צורך בלימוד דיני קידוש השם במשך שעה ארוכה, אלא מיד כשמרגיש שרוצים לנתק ולהפריד ("אָפּרייסן") אותו מהקב"ה, היל"ת, אזי מוסר נפשו על קידוש השם, ומתאחד עם כל בני"י.

וגם ענין זה קשור עם מ"ש "ויחן .. נגד ההר" — כפירוש כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁸⁸ ש"נגד ההר" קאי על זה ש"נדמה להם כהר"¹⁸⁹, ואז, יכולים כולם להתאחד.

כג. וענין זה ראינו לאחרונה בארץ ישראל: עד עתה — היו שם מחלוקות, לא רק "עד לרקיע", אלא גם "עד לתהום" ... ולא היו יכולים להתדבר ... אך כאשר הגיע מעמד ומצב שהי' נוגע להקיום של בני"י¹⁹⁰, הרי זה פעל התאחדות של כל בני"י.

184 שמואל-ב ז, כג. ועוד.
185 תניא אגה"ק רס"ט. ובכ"מ.
186 ראה גם אג"ק חכ"ב ס"ע רלח.
187 ראה תניא פי"ח.
188 שיחת יום ב' דחה"ש תרצ"ו ס"כ
189 ראה סוכה נב, א.
190 כנראה הכוונה למלחמת ששת הימים (המור"2).

וכן נתגלה עכשיו, שהתביעה על הארץ — שבמשך ט"ו מאות שנים עבדוה זרים — היא לא בגלל שזוהי הארץ שלהם, ולא רק בגלל היותה ארץ ישראל, אלא בגלל שהיא "ארץ הקודש". — לא מחפשים על זה שום הסברים, מלבד העובדה שזוהי ארץ קדושה ששייכת לעם קדוש. ומה שבחיצוניות הרי זה בגלל טעמים אחרים — אין זה אלא שממציאים תירוצים כדי להלביש זאת ב"אותיות" כאלו שגם גוי יוכל להבין אותם, אבל הכוונה הפנימית היא — בגלל שזוהי ארץ הקודש.

ע"פ שכל — יכולים לטעון, שכשם שאין מקום לדרוש שיחזירו את "מנהטן" לאינדיאנים, והם יחזירו את הדולרים הספורים שקיבלו עבורה... כך אין מקום לדרוש — לטענת הישמעאלים — שכיון שלפני י"ט מאות שנה ישבו שם יהודים, לכן צריכים עתה ליתן להם את הארץ, למרות שבינתיים ישבו בה ישמעאלים, ערבים וכו'.

ובכן: כמה דברים אמורים — כשמתנהגים כדרך התגרים, או כשמדובר אודות כיבוש בידי אדם; אבל ארץ ישראל — אינה עומדת למכירה ("פֶּאָר סעיל"), וכפי שלומדים בפירוש רש"י בהתחלת החומש: "בראשית ברא אלקים", "שאם יאמרו אומות העולם לישראל ליסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גוים, הם אומרים להם, כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו ברצונו כו", והיינו, ש"אלקים קדושים" נתן את ה"ארץ הקודש" ל"גוי קדוש", ואינה עומדת למכירה!...

והרגש זה הוא אצל כל אחד — גם אצל מי שיש להסתפק אם למד פירוש רש"י הנ"ל, ולפני משך זמן טען שהוא שייך ל"כנען"... ואעפ"כ, גם השייכות שלו לארץ ישראל היא — לא בגלל שהאוי"ם הסכים לתת אותה, אלא בגלל היותה ארץ הקדושה שניתנה מאלקים קדושים לגוי קדוש!

לפתע שכחו כולם מה"כנענים"... מה"ליגה נגד כפי' דתית", ושכחו את הטענות שיש להם על הלכות עבודה זרה, ועל הציווי "לא תחי' כל נשמה"¹⁹¹; ונעשה מעמד ומצב ד"ויחן שם ישראל נגד ההר", "כאיש אחד בלב אחד".

ואם עדיין הי' מקום לספקות האם אכן כוונתם לקדושה של ארץ ישראל — נתברר הדבר כשראו עד כמה פעל וחדר המפגש עם ה"כותל המערבי":

לכאורה מדובר אודות קיר ישן חרב... ובודאי ישנם בנינים יפים

(191) פ' שופטים כ, טז.

ואסטרטגיים יותר ממנו, וא"כ, הי' צריך להיות הסדר, שאלו שמתפללים, ילכו ל"כותל המערבי", ואילו אחרים, ילכו לחפש ולמצוא בנינים עתיקים שהשאיר ה"גרגשי" כשברח לאפריקא!...

ולפועל ראו עתה שאצל כולם מתבטאת החשיבות של ארץ ישראל — ב"כותל המערבי", דאל"כ, אין מקום ללכת לשם ולהתפרץ בבכי, ועאכו"כ להכריז בפני כל עם ועדה, שלא יניח שיפרידו אותו מה"כותל המערבי"!

כד. ולאחרי כל זה — בא הקב"ה לבנ"י בטענה ובקשה:

הנכם רואים שכאשר דוחקים ולוחצים אתכם ("ווען מ'קוועטשט אַיך צו") רח"ל, הרי זה כמו "הזית" ש"אינו מוציא שמנו אלא ע"י כתיחה"¹⁹², וא"כ, עד כמה ("וויפל איז אַ שיעור") לייסר ("מאַטערן") את הקב"ה שיצטרך לנסות את בנ"י, ולפעול את הענין ד"מוציא שמנו" ע"י הכתישה של ענין הגלות כפשוטו — הרי קל טוב ונעים הרבה יותר, שבמקום השעבוד "בחומר ובלבנים"¹⁹³ כפשוטם, תהי' היגיעה בלימוד התורה, "בחומר דא קל וחומר, ובלבנים דא ליבון הלכתא" (כפי שמגלה פנימיות התורה)¹⁹⁴, ובאופן ש"גדול תלמוד שמביא לידי מעשה"¹⁹⁵, ועי"ז יזכו לכל הענינים, גם ל"חומר ולבנים" כפשוטם, ובאופן שכולם יהיו מרוצים ומאושרים!...

בשלמא בגלות מצרים, שהיתה הכנה למ"ת, הי' צורך ב"כור הברזל"¹⁹⁶ כדי להסיר ולשטוף את הסיגים והפסולת כו', ולאח"ז יצאו מהגלות "ביד רמה"¹⁹⁷, "בבנינו ובבנותינו"¹⁹⁸, "לא תשאר פרסה"¹⁹⁹, ועד ש"וינצלו את מצרים"²⁰⁰, "כמצודה שאין בה דגן .. כמצולה שאין בה דגים"²⁰¹ (כמבואר בדרושי חסידות²⁰² שקאי על הניצוצות שבעלמא דאתגלייא ועלמא דאתכסייא), והלכו לקבל את התורה "כאיש אחד בלב אחד";

אבל עכשיו — הרי לכל הדעות יצאו כבר י"ח לאחרי כל הגזירות והשמדות כו'²⁰³, ובפרט בדורנו, דור השמד; וכבר עמדו "כאיש אחד בלב אחד" — לא בגלל שדאגו לבית שלהם (כפי שסיפרו ליצה"ר...), שהרי

192) מנחות נג, סע"ב. שמו"ר פל"ו, א.	198) בא יו"ד, ט.
193) שמות א, יד.	199) שם, כו.
194) זהר ח"א כז, א. ח"ג קנג, א. רכט,	200) שם יב, לו.
ב. וראה תו"א ר"פ שמות? ובכ"מ.	201) ברכות ט, רע"ב.
195) קידושין מ, ב. וש"נ.	202) ראה תו"א וארא נג, סע"ד. לקוטי
196) ואתחנן ד, כ. ועוד. תו"א יתרו עד,	לוי"צ אג"ק ע' ער.
א"ב. ובכ"מ.	203) ראה תו"מ חיי"ח ע' 101 הערה 43.
197) בשלח יד, ח.	וש"נ.

היו יכולים להשיג בית יותר טוב בארה"ב... אלא בגלל שהרגישו שזוהי ארץ הקודש שניתנה ל"גוי קדוש" מ"אלקים קדושים".

וכיון שכן, הרי זו שעת הכושר שאחדות זו תהי' "נגד ההר" — הר סיני, שבו ירדה שנאה כו'²⁰⁴ לעניני עוה"ז, וחיבה ואהבה לישראל, כדרשת חז"ל²⁰⁵ על הפסוק²⁰⁶ "אף חובב עמים".

ועד שמזה יבואו להמשך והשלימות דמ"ת — תורתו של משיח, שילמד תורה עם כל ישראל²⁰⁷,

— ולהעיר מהמדובר כמ"פ, שאף שתורה דעוה"ז היא הבל לגבי תורתו של משיח²⁰⁸, מ"מ, "לא יהי' עוד הפעם מ"ת"²⁰⁹, כי, כל הענינים "ניתנו" במ"ת.

וכמו שניתנו במ"ת כל פרטי הענינים שנתגלו ע"י "תלמיד ותיק"¹⁵⁵, ועאכו"כ ההון עצום דפנימיות התורה, שבודאי ניתנה בשעת מ"ת, אלא שעיקר התגלותה תהי' ע"י משיח —

והרי סדר ביאתו הוא — כמ"ש הרמב"ם⁵⁴ "יעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה .. ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה, וילחם מלחמות ה' .. ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל", כביאת משיח צדקנו, בטוב הנראה והנגלה.

* * *

כה. גם בענין השני של חג השבועות — ענינו של דוד — ישנו ענין האחדות, כי, אצל דוד המלך הי' אמיתית ענין המלכות בתכלית השלימות²¹⁰, וענין המלכות מורה על האחדות שיש אצל בני".

המשך השיחה — שענין המלכות קשור עם עצם המציאות של

כיון שבזמנו לא נשלם כיבוש הארץ, הרי לא הי' מלך על כל חלקי ארץ ישראל; וכן משה (עליו נאמר "יהי בישורון מלך" (ברכה לג, ה. וראה הנסמן בלקו"ש ח"ח ע' 35 הערה 9), וממנו למדים שקידוש העזרה צ"ל ע"י מלך (שבועות יד, סע"ב ואילך. רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ו הי"א)) — הרי הי' במדבר, ואילו שלימות הענין דמינוי מלך ("שום תשים עליך מלך") היא לאחרי הכניסה לארץ ישראל דוקא.

(* משא"כ דוד — אף שתחילה מלך בחברון, הרי רוב מלכותו היתה על כל בני" (ש"ב ה, ה).

204) שבת פט, סע"א ואילך.
205) ספרי ויל"ש (רמז תקנב) עה"פ.
206) ברכה לג, ג.
207) ראה רמב"ם הל' תשובה ספ"ט.
208) קה"ר פי"א, ח.
209) סה"מ תרמ"ז ע' פז. תרנ"ו ע' שנו.
המשך תרס"ו ע' כג. שם ע' תקמו. תער"ב ח"א ע' ססו. סה"מ עטר"ת ע' רצא. תרפ"ה ע' קצט. תש"ט ע' 57. ועוד.
210) כי: שאול — לא הי' מלך על כל שבטי ישראל* (ראה במדב"ר פ"ד (קרוב לסופר)); יהושע (שהי' לו דין מלך (ראה הנסמן בלקו"ש חכ"ג ע' 190 הערה 3) —

אנשי המדינה²¹¹, שלכן, העובר על ציווי המלך באיזה ענין שיהי' חייב מיתה²¹² (ולא כמו בציווי התורה שיש ריבוי ציוויים שהעובר עליהם אינו חייב מיתה²¹³) — נכלל בשיחה המוגהת (לקו"ש ח"ח ע' 25 ואילך).

כו. וזהו הצד השווה והנקודה המשותפת שבשני הענינים — ענין האחדות שבמ"ת, וענין האחדות אצל דוד המלך;

אלא, שהאחדות שבמ"ת היא אחדות רוחנית, והרי תכלית הכוונה היא לפעול גם בעולם — שלכן ניתנה תורה למטה, ולא למעלה, כדי לפעול שהעולם יהי' עולם של תומ"צ ועולם של אחדות, וכדי שהעולם יכיר אחדות הבורא, הרי זה לאט לאט, צעד אחר צעד, והיינו, שתחילה צ"ל האחדות ע"י התורה בענינים רוחניים, ולאחרי כן, כשבאים "אל ארץ נושבת"²¹⁴, "ארץ טובה ורחבה"²¹⁵, פועל דוד מלך ישראל את ענין האחדות גם בענינים גשמיים, ובפרט במלכות שלמה (שהמשיך את ענינו של דוד — "דוד מלך ישראל חי וקיים"⁵⁵), שעל ידו הי' בנין ביהמ"ק (לאחרי ההכנה ע"י דוד²¹⁶), ש"ממנו אורה יוצאה לעולם"²¹⁷ ע"י "חלוני שקופים אטומים"²¹⁸, ועי"ז נמשך ענין האחדות לא רק בארץ ישראל, אלא גם בכל העולם — שיהי' "שלום גו' בימיו"²¹⁹, וכנ"ל (ס"ה) שמכל העולם הביאו לו מתנות כו'.

התחלת הענין היתה אמנם במ"ת, אבל לאח"ז הוצרך להיות שהיית זמן עד להתגלות הענין ע"י דוד (ואח"כ ע"י שלמה) — כשם שעשה"ד כוללים את כל עניני התורה כולה (כדרשת חז"ל²²⁰ על הפסוק²²¹ "ומזה הם כתובים"), ולאח"ז הולך וניתוסף בענין ההתגלות ע"י "שכאו"א מגלה חלקו בתורה, כמאמר "ותן חלקנו בתורתך"²²².

כז. וכן בענין הג', החידוש של הבעש"ט — רואים את נקודת האחדות:

בגשמיות, הרי מובן, שגם ברוחניות אינו נענש. (214) בשלח טז, לה. (215) שמות ג, ח. (216) ראה דברי הימים א כב, ג. דברי הימים ב, ו. (217) ראה ירושלמי ברכות פ"ד ה"ה. ועוד. (218) מלכים א ו, ד ובפרש"י. וראה מנחות פו, ב ובפרש"י. (219) דברי הימים א שם, ט. (220) ירושלמי שקלים פ"ו סה"א. (221) תשא לב, טו. (222) אבות פ"ה מ"כ. וראה לקו"ש ח"ג ע' 118 ואילך. וש"נ.	(211) ובלשון רש"י (חוקת כא, כא): "הנשיא הוא הכל". (212) ועד שאפילו "מאן דמחוי במחוג כו" נחשב למורד במלכות (חגיגה ה, ב). וכיון שמורד במלכות חייב מיתה בגשמיות למטה, הרי מובן, שכן הוא גם למעלה, כי, אילו לא הי' חייב מיתה למעלה, לא היתה התורה אומרת שחייב מיתה למטה. (213) ועד שפקו"נ דוחה את כל התורה כולה, מלבד ג' הענינים שבהם ישנו החיוב יהרג ואל יעבור. וג' ענינים אלו גופא — אם עבר באונס, אין ב"ד מענישין אותו (רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ה ה"ד), וכיון שאינו נענש

ובהקדם המבואר לעיל (ס"ח) שיש גליא וסתים בנשמה, גליא וסתים בקוב"ה, וגליא וסתים בתורה. וכיון שבריאת העולם היא בשביל התורה ובשביל ישראל, הרי מובן שגם בעולם יש גליא וסתים.

גליא של העולם — היא מציאות העולם (כפי שהיא ע"פ התורה), וסתים של העולם — הרי זה כח הפועל האלקי שבנפעל. וזהו גם החילוק בין ב' הענינים דדעת תחתון ודעת עליון²²³.

וענין הסתים שבעולם — יתגלה לעתיד לבוא, כשיקויים היעוד²²⁴ "ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר", שהפירוש הפשוט בזה הוא, ש"כל בשר" יראה שכל ענין שבעולם אינו מציאות בפני עצמו, אלא עיקרו הוא — "דבר הוי'" שמהוה ומחי' ומקיים אותו בכל רגע ורגע, והיינו, שכאשר יביטו על השמים, לא יראו את השמים, אלא את המאמר "יהי רקיע" שבו, ועד"ז בשאר הנבראים²²⁵.

— אצל יחידי סגולה הי' כבר ענין זה עוד מקודם לכן, וכמו רשב"י ור"א בנו, כמסופר בגמרא²²⁶, שכאשר יצאו מהמערה וראו מציאות בעולם שאינה מציאות תורנית, אזי "כל מקום שנותנין עיניהן מיד נשרף .. נעשה גל של עצמות"; אבל בפועל ובגילוי לכולם — יהי' זה לעתיד לבוא, כשיקויים היעוד "ונגלה כבוד הוי' גו'", בכל העולם כולו, ובאופן שוה, ללא התחלקות, שזהו"ע האחדות.

כח. ולהעיר:

אף שכתב הרמב"ם²²⁷ "אל יעלה על הלב שבימות המשיח יבטל דבר ממנהגו של עולם או יהי' שם חידוש במעשה בראשית, אלא עולם כמנהגו נוהג ("אמרו חכמים²²⁸ אין בין העוה"ז לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד"²²⁹), וזה שנאמר בישעיהו²³⁰ וגר זאב עם כבש .. משל וחידה .. שיהיו ישראל יושבין לבטח עם רשעי עכו"ם המשולים כזאב כו" — הרי השיג עליו הראב"ד, וס"ל ש"וגר זאב עם כבש" היינו כפשוטו, ולא עוד אלא שהרמב"ם עצמו²²⁹ מסיים ש"כל אלו הדברים .. לא ידע אדם עד שיהיו, שדברים סתומין הן אצל הנביאים, גם החכמים אין להם קבלה בדברים אלו כו"."

ועוד ועיקר: דברי הרמב"ם הנ"ל הם בספרו יד החזקה, שזהו ספר

(223) ראה תו"א יתרו סח, א. לקו"ת פ' ראה כג, ד. דרושי שמע"צ פג, א. ובכ"מ.
 (224) ישע"י מ, ה.
 (225) ראה תניא שעה"ה א בתחלתו.
 (226) שבת לג, ב ואילך.
 (227) הל' מלכים רפי"ב.
 (228) ברכות לד, ב. וש"ג.
 (229) שם ה"ב.
 (230) ישע"י יא, ו.
 ובכ"מ.

פסקי הלכות בגליא דתורה, שבה לא נתפרש בגלוי פנימיות התורה, שהרי זה גליא דתורה, ולא סתים דתורה; אבל האריז"ל, שהוא פוסק אחרון בפנימיות התורה²³¹, כותב בפירוש²³² שאכן יהי' שינוי במנהגו של עולם ככל ענינים הנ"ל, עד להענין ד"וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר".

ומה גם שכן היא דעת הרמב"ן²³³, ובענינים כגון דא — הלכה כהרמב"ן לגבי הרמב"ם:

ישנו כלל שהלכה "כרב באיסורא וכשמואל בדיני (בממונא)"²³⁴, כמבואר בכללי הש"ס²³⁵, שאף ששניהם למדו הן דיני איסור והיתר והן דיני ממונות, מ"מ, רוב עסקו של רב הי' באיסורא, ולכן הלכה כמותו באיסורא, ורוב עסקו של שמואל הי' בממונא, ולכן הלכה כמותו בממונא. ומזה יש ללמוד גם בנוגע לגליא דתורה ופנימיות התורה — שמי שרוב עסקו בפנימיות התורה, הלכה כמותו בענינים אלו²³⁶.

ובנדו"ד: הרמב"ם — רוב עסקו הי' בנגלה דתורה, ורק בסוף ימיו למד גם פנימיות התורה²³⁷ (אלא שלא כלל זאת בספר הי"ד, כיון שלא הי' הדור ראוי לכך, כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר²³⁸); ואילו הרמב"ן — רוב עסקו הי' בפנימיות התורה²³⁹, ולכן, כשיש מחלוקת בין הרמב"ם לרמב"ן בעניני פנימיות התורה, אזי ההכרעה היא כדעת הרמב"ן.

ובפרט שגם לדעת הרמב"ם הגה רק בתחלת ימות המשיח יהי' עולם כמנהגו נוהג, אבל לאחרי כן יהי' שינוי בעולם²⁴⁰.

כט. אך כדי שהסתים שבעולם יוכל להתגלות בפועל — הרי זה תלוי בתורה (כמו שכל הענינים תלויים בתורה, כמאמר⁸⁵ "אסתכל באורייתא וברא עלמא"), שיתגלה גם הסתים שבתורה.

והענין בזה — שכשם שבשביל כיבוש הארץ כפשוטו, גליא שבארץ, הוצרך להיות נתינת גליא דתורה, כך גם כדי לכבוש את פנימיות

231) בענין זה נזכר גם מ"ש ברע"מ (זח"ג קכה, א) שהענין שאין בין העוה"ז לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד הוא רק אצל עמי הארץ כו'.
232) 233) בחוקתי כו, ו. דרשת תורת ה' תמימה (ירושלים תשכ"ג) ע' קנד ואילך.
234) בכורות מט, ב. וש"נ.
235) ראה רא"ש ב"ק פ"ד ס"ד. שו"ת חות יאיר סצ"ד.
236) ראה גם אג"ק ח"י ע' שנג. חט"ו ע' רמה. ועוד.
237) ראה הנסמן בסה"ש קיץ הי"ש ע' 41 בהערה.
238) ראה סה"ש שם. וראה גם תו"מ חמ"ד ס"ע 90. וש"נ.
239) ראה סה"ש תש"א ס"ע 154. וראה גם תו"מ ח"יז ס"ע 80 ואילך. וש"נ.
240) ראה בארוכה לקו"ש חכ"ז ע' 198 ואילך. ועוד.

הארץ, היינו, שיהי' ניכר בגלוי שהעולם אינו מציאות בפני עצמו, יש צורך בגילוי דפנימיות התורה.

ולכן, כאשר מתקרבים לימות המשיח, שאז יקויים בפועל היעוד "ונגלה כבוד הוי' וגו'", צריך להיות הגילוי דפנימיות התורה.

ל. והנה, כללות ענין גילוי פנימיות התורה, התחיל ע"י הרשב"י, ויושלם בביאת המשיח — כאשר "בהאי חיבורא דילך . . יפקון בי' מן גלותא ברחמים" (כדאיתא ברע"מ פ' נשא⁹⁴), והיינו, שהיציאה מן הגלות תהי' ע"י לימוד פנימיות התורה קודם ביאת המשיח.

ומוסיף בתקו"ז²⁴¹: "כמה ב"נ לתתא יתפרנסון מהאי חיבורא דילך כד אתגלי לתתא בדרא בתראה", וכפירוש המקדש מלך: "יתפרנסון . . כשיפורש להם אמיתות מאמריו כו'", והיינו, שלימוד פנימיות התורה לא יהי' באופן שטחי, אלא באופן של הבנה והשגה, כך, שיחדור את כל מציאות האדם וכל צרכיו, שכן, דוקא לימוד באופן כזה יפעל בעולם קיום היעוד "ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר גו'".

וענין זה התחיל ע"י הבעש"ט — דאף שגם לפני"ז הי' לימוד פנימיות התורה בכמה מדינות, לא הי' זה בגלוי באופן של הבנה והשגה, כפי שהתחיל ע"י הבעש"ט, מייסד תורת החסידות.

ועפ"ז יובן מ"ש באגה"ק של הבעש"ט⁸⁰ ש"לכשיפוצו מעינותיך חוצה" אזי "אתי מר" — דלכאורה: מהו קישור ב' הענינים, שעיי"ז שיפוצו מעינותיך חוצה אזי יבוא משיח — כי, בביאת המשיח יתגלה הסתים שבעולם, ולכן ההכנה לזה היא ע"י לימוד פנימיות התורה, סתים דאורייתא, שזהו החידוש של הבעש"ט.

וענין זה קשור במיוחד עם חג השבועות, יום ההילולא של הבעש"ט, ובזה גופא הולך וניתוסף משנה לשנה ומדור לדור, עד לדורנו זה, ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר שגילה חלקו בתורה, ומסר זאת באופן שכאו"א יפיץ זאת בכל מקום שידו מגעת.

אלא שסדר הלימוד הוא באופן שצריך להתחיל מאל"ף ביי"ת של נגלה דתורה, גופא דאורייתא, וע"י לימוד גופא דאורייתא באים ללימוד "נשמתא דאורייתא"²⁴², פנימיות התורה, ועיי"ז מתגלה הפנימיות של העולם, ובאופן דמוסיף והולך ואור, עדי קיום היעוד²⁴³ "והי' לך ה' לאור עולם", בקרוב ממש, ע"י משיח צדקנו.

* * *

(243) ישע"י ס, יט.

(241) ת"ו בסופו.

(242) זח"ג קנב, א.

הוספה

ב"ה, ט"ו סיון ה'תש"א
ברוקלין, נ.י.

לתלמידים המסיימים והוריהם ומחנכיהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

לקראת סיום שנת הלימודים, הנני לברך את התלמידים המסיימים העולים לכתות ומחלקות עליונות על סולם חינוכם על טהרת הקדש. מתחילים ימי הקיץ, ימי חופש ומנוחה וחילוף כוחות והכנה לשנת הלימודים הבאה עלינו ועליכם לטובה.

דעו נא, ילדים חביבים, זרע ברך ה', כי ימי החופש של הקיץ אין משמעם חופש והפסק ח"ו מלימוד תורה. אין ילד וילדה בישראל רשאים לחיות בלי לימוד תורה וחינוך כשר בתורה ומצות אפילו יום אחד, בין בקיץ ובין בחורף. אדרבה: בימי הקיץ הארוכים, עת שהתלמידים חפשים מבית הספר התלמוד-תורה או הישיבה, ניתנה לכם האפשרות והזכות להקדיש שעותיכם הפנויות לתורה ביתר שאת וביתר עז, הן לעצמכם – בחזרה על הלמוד מכבר ובהכנה והשתלמות לשנת הלימודים הבאה, הן לטובת זולתכם – בהשפעה טובה על אחיכם ואחיותיכם אשר לא זכו, כמותכם, לעמוד בקרן אורה, אשר באופן זה תעלו מעלה מעלה, בעילוי אחר עילוי, בדרך המובילה בית א"ל.

רק באופן כזה תחליפו כוח, לא רק כח הגוף אלא גם כח הנשמה הטהורה, אשר שניהם ביחד, והנשמה בעיקר, עושים את האדם שלם ומושלם. ואתם, הורים נכבדים, שחנן אתכם השם יתברך בבנים מחמדים המסולאים בפז, אשר כל רואיהם יכירו כי הם זרע ברך ה', זכרו נא כי אם אמנם תמיד נושאים אתם אחריות גדולה לבניכם בתור הורים ומחנכים גם יחד, הנה בימות הקיץ בפרט אחריות זו מוטלת בעיקר על שכמכם. והא"ל הטוב ישלח ברכתו מעל, לכם ילדים וילדות חביבים, ולהוריכם

מצילום האגרת. נדפסה בתשורה (מוניץ, תשנ"ט). — אגרת בתוכן דומה (בל' אידיש) — לעיל ח"ד אגרת אינא (בתאריך זה).
זרע ברך ה': ישעי' סא, ט.

ומחנכיכם שיחיו, לבריאות הגוף ובריאות הנפש, ורב נחת, נחת יהדותי תורני,
מתוך מנוחה בגשמיות וברוחניות.

בברכה להתבשר טובות מכולכם בגשמיות וברוחניות

מ. שניאורסאהן

ב

[ב' אייר תשט"ו]

נ. ב. בשאלתו אודות קניית אוטו, נכון הדבר. וצריכה להיות טובה וגם
במראה החיצוני, אבל אין כדאי לבזבז ממון בשביל שתהי' חדשה דוקא, ואדרבה.

ב

השלמה להנדפס לעיל חי"א אגרת ג'תל [ומקומה שם — בשולי האגרת]. והיא אל האברך
הו"ח אי"א מלאכתו מלאכת שמים מוה' חיים שי' צימענד. נדפסה בתשורה (נאגעל, תשס"ד).
אגרות נוספות אליו — לעיל חי"ב אגרת ד'קכ, ובהנסמן בהערות שם. חכ"ח אגרת י'תתקסו.
אודות קניית אוטו: ראה גם לעיל חכ"ז אגרת י'עד, ובהנסמן בהערות שם.

לזכות

החתן התי' **אייזיק הכהן** והכלה מרת **בליומא** שיחיו

ראָזענפעלד

לרגל נישואיהם בשעה טובה ומוצלחת

י"ד סיון, ה'תשע"א

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' **יהושע בנימין הכהן** וזוגתו מרת **רבקה** שיחיו **ראָזענפעלד**

הרה"ת הרב ר' **שלמה דובער פינחס** וזוגתו מרת **חנה** שיחיו **לאָזאַר**

ולזכות זקניהם שיחיו

הרה"ת ר' **אברהם יצחק הכהן** וזוגתו מרת **קריינא** שיחיו **ראָזענפעלד**

מרת **גאלדא** שתחי' **שוויי**

הרה"ת ר' **משה** וזוגתו מרת **העניא יהודית** שיחיו **לאָזאַר**

מרת **קעניא** שתחי' **דערען**